

Driemaandelijke rapportage april – mei –juni 2003

Inhoudsopgave

1. Terrorisme	2
2. Tegenkrachten bij integratie	9
3. Politiek (gewelddadig) activisme	13
4. Ongewenste bemoeienis van vreemde mogendheden	15
5. Bedreiging internationale rechtsorde.....	17
6. Andere gewichtige belangen van de staat.....	20
7. Beveiligingsbevordering.....	21
8. Inlichtingen buitenland	24
9. Samenwerking	27
10. Verantwoording en publiciteit.....	32
11. Bedrijfsvoering	34
Bijlage A Verrichte veiligheidsonderzoeken.....	37
Bijlage B Schriftelijke Kamervragen.....	38
Bijlage C Moties en toezeggingen.....	39
Bijlage D Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten	41
Bijlage E Klachten via de Nationale Ombudsman	42
Bijlage F Ambtsberichten	43

1. Terrorisme

1.1 Algemeen dreigingsbeeld islamistisch terrorisme

De wereldwijde dreiging van het islamistisch terrorisme is na de beëindiging van de oorlog tegen Irak niet substantieel afgenomen. Naast onder meer betrekkelijk kleinschalige aanslagen op westerse militaire doelen in Afghanistan en Irak vonden kort na elkaar grootschalige zelfmoordaanslagen plaats in Saoedi-Arabië en Marokko. Medio mei werden achtereenvolgens Riyad en Casablanca getroffen door simultaan uitgevoerde aanslagen tegen westerse en joodse burgerdoelen (zogenoeten 'soft targets'). De werkwijze van de terroristen in beide landen vertoont grote overeenkomsten met eerder door Al Qa'ida uitgevoerde acties. De aanslagen lijken de verwezenlijking van tenminste één strategische doelstelling van Al Qa'ida dichterbij te hebben gebracht: de tegenstellingen tussen moslims en niet-moslims – die als gevolg van de aanslagen van 11 september 2001 waren ontstaan – zijn vergroot. Daarnaast zal de aftocht van Amerikaanse troepen uit Saoedi-Arabië (die overigens al voor de aanslagen in Riyad was aangekondigd) door islamistische terroristen worden uitgelegd als een succes vergelijkbaar met het terugtrekken van het Sovjet-leger uit Afghanistan. Het is waarschijnlijk dat Al Qa'ida kracht put uit het bereiken van strategische doelen in een periode waarin de organisatie tal van tegenslagen te verwerken krijgt. De wisselwerking tussen de ontwikkelingen inzake de 'routekaart naar vrede' in het Midden-Oosten en de algehele strategie van Al Qa'ida (of aan Al Qa'ida gerelateerde groeperingen en netwerken) zal toenemen. Een en ander kan op termijn leiden tot een schaalvergroting van het islamistisch terrorisme qua geografische spreiding, intensiteit en tactische doelstellingen.

Er zijn geen aanwijzingen dat islamistisch-terroristische netwerken zich specifiek tegen Nederlandse belangen zullen richten. Gelet op de mondiaal aanhoudend hoge dreiging van dit type terrorisme is alertheid evenwel geboden, aangezien als voorheen het gevaar reëel is dat radicale moslims betrokken zullen worden bij het voorbereiden of uitvoeren van aanslagen in of vanuit Nederland.

1.2 Rekrutering voor terrorisme

Met de zelfmoordaanslagen in Tel Aviv van eind april 2003 is rekrutering voor islamistisch terrorisme binnen de Europese context opnieuw in de publiciteit gekomen. Het was de eerste keer dat personen van buiten het conflictgebied ingezet werden bij de uitvoering van aanslagen in het kader van het Israëlijsch-Palestijnse conflict. Het betrof voor de gewelddadige jihad gerekruteerde Britse moslims, die niet eerder opvielen in kringen van islamisten in het Verenigd Koninkrijk.

Deze ontwikkeling past in de tendens dat radicale netwerken wereldwijd moslims werven en inzetten voor de gewelddadige jihad. De AIVD heeft het afgelopen jaar nationaal (in een nota aan de Kamer, de zgn. rekruteringsnota) en internationaal (onder meer door een conferentie en de verspreiding van een Engelstalige versie van de rekruteringsnota) aandacht gevraagd voor de gevaren van dergelijke rekruteringsactiviteiten.

1.3 Bevriezing tegoeden van Al Aqsa

Op basis van de Sanctieregeling terrorisme 2003 (Stcrt 7 april 2003, nr.68) zijn de tegoeden van de stichting Al Aqsa ter hoogte van circa 260.000,- euro per 9 april 2003 bevroren. De beperkende maatregelen zijn door de minister van Buitenlandse Zaken in overeenstemming met de minister van Financiën genomen. Aan deze maatregelen ligt een ambtsbericht van de AIVD ten grondslag. De stichting Al Aqsa heeft op 2 mei een (civiel) kort geding aangespannen tegen de Staat der Nederlanden (Ministeries van Buitenlandse Zaken en Financiën). De voorzieningenrechter is in zijn vonnis van 3 juni tot het oordeel gekomen dat de bevindingen van de AIVD voldoende draagvlak bieden voor de conclusie dat in Nederland ingezamelde gelden bij aan Hamas gerelateerde organisaties terecht zijn gekomen die geld ter beschikking stellen ten behoeve van het plegen respectievelijk faciliteren van terroristische activiteiten.

1.4 Islamistisch netwerk in Zuid-Limburg opgerold

Op grond van in twee AIVD ambtsberichten vervatte informatie is Justitie opgetreden tegen een islamistisch netwerk in Geleen. Op 29 april zijn in totaal vijftien mensen aangehouden. Onder de arrestanten bevond zich een aantal illegaal in Nederland verblijvende Noord-Afrikanen. Op 5 augustus aanstaande zal deze zaak door de rechter worden behandeld. Alle arrestanten zijn in afwachting van het proces heengezonden, behoudens degenen die niet over een legale verblijfstatus beschikken.

1.5 Golden Chain List

In NOVA-uitzendingen van 22 en 23 april werd een lijst met twintig namen van veronderstelde Al Qa'ida-financiers openbaar gemaakt, een zogeheten Golden Chain List, die de verbindende schakel zou zijn tussen het netwerk van Bin Laden en Saoedische financiers. NOVA verbond in diezelfde uitzendingen een van de namen op de lijst aan het bestuurslid Adil Hamad Abderrahman Alhusayni van de Eindhovense stichting Al Waqf al-Islami. Dit bestuurslid is woonachtig in Saoedi-Arabië.

1.6 Arrestatie Al Qa'ida-lid in Amsterdam

1.7 Mullah Krekar

Nu mullah Krekar, de leider van de Noord-Iraakse islamistische beweging Ansar Al Islam, sinds januari van dit jaar terug is in Noorwegen heeft Jordanië eenzelfde soort uitleveringsverzoek bij de Noorse autoriteiten ingediend als destijds (in september 2002) bij de Nederlandse autoriteiten: de Jordaanse justitie verdenkt Krekar van drugshandel waarmee deze zijn islamistische Noord-Iraakse beweging Ansar Al Islam van geld zou hebben voorzien toen de

financiële donaties van het Al Qa'ida netwerk heetten te zijn weggefallen. Noorwegen is echter niet bereid om tot uitlevering over te gaan, omdat de Jordaanse justitie haar beschuldigingen onvoldoende heeft gestaafd. Hierdoor blijft Krekar vooralsnog op vrije voeten in Noorwegen, maar hij staat daar wel onder controle van de autoriteiten. Een terugkeer naar Nederland is naar inschatting van de AIVD dan ook niet snel te verwachten.

De in de media aangehaalde beweringen van getuigen dat Krekar (in 2000) in contact stond met Zawahiri, de plaatsvervanger van Usama bin Laden in het Al Qa'ida-netwerk, kunnen vooralsnog niet bevestigd worden.

1.8 Europees verbod Baskische partijen

Op 4 juni 2003 heeft de Europese Unie besloten de Baskische nationalistische partijen Batasuna, Euskal Herritarok en Herri Batasuna op de lijst van terroristische organisaties te plaatsen. Batasuna is de politieke vleugel van de gewapende Baskische afscheidingsbeweging ETA, die in Spanje ijvert voor een onafhankelijk Baskenland. De Baskische partijen Batasuna, Euskal Herritarok en Herri Batasuna worden nu beschouwd als één structuur samen met de ETA:

Met het genoemde verbod worden de mogelijkheden van Basken uitgeschakeld om politieke middelen te gebruiken ter realisering van hun wensen. Dit zou kunnen leiden tot toenemend gebruik van terroristische middelen.

Voor Nederland betekent de bevroeringsverplichting aangaande financiële tegoeden van deze partijen wellicht weinig. Wel ziet de AIVD sympathisanten in Nederland voor de Baskische problematiek.

1.9 Sison en de Filippijnen

Sison verloor in mei de rechtszaak die hij had aangespannen bij het 'Court of First Instance' van de EU. Hij had vrijgave geëist van zijn tegoeden die waren bevroren sinds hij op de EU-lijst van terroristische organisaties was geplaatst. De rechtbank oordeelde dat er geen urgente redenen waren om Sisons tegoeden vrij te geven en dat Sison zich in dit geval tot de Nederlandse overheid diende te wenden.

De Filippijnse overheid poogt ondertussen de vredesbesprekingen met de Filippijnse communistische partij (CPP) en haar gewapende tak (NPA) weer vlot te trekken. Verkennende gesprekken die in februari 2003 in Utrecht werden gehouden tussen een Filippijnse overheidsdelegatie en een afvaardiging van het NDFP (de politieke tak van de CPP) liepen stuk

op het feit dat het NDFP als voorwaarde stelde dat Sison en de CPP/NPA verwijderd zouden worden van de terrorisme-lijsten van de VS en de EU. Thans doet de Noorse regering weer een bemiddelingspoging die erop is gericht beide partijen rond de tafel te krijgen. Tevens heeft Sison te kennen gegeven te willen bemiddelen in de strijd tussen de Nepalese overheid en de maoïstische rebellen aldaar die in een vergelijkbare strijd verwickeld zijn als Sison en zijn aanhangers op de Filippijnen.

1.10 Mujahedin-e Khalq (MKO)

1.10.1 Situatie MKO in Irak

De Iraanse terroristische groepering Mujahedin-e Khalq (MKO) voert vanuit Irak al ruim twee decennia lang oppositie tegen Iran. Nadat eerder al een (door Iran fel bekritiseerd) staakt-het-vuren overeengekomen was, hebben de VS en de MKO op 10 mei jl. een ontwapeningsaccord gesloten. Circa 4600 MKO-strijders zijn in diverse kampen bijeengebracht en onder toezicht geplaatst van de Amerikaans-Britse coalitie. Volgens Amerikaanse schattingen bevonden zich in de regio, vóórdat de MKO-kampen werden ingenomen, ongeveer 5000 tot 6000 MKO-strijders. Onduidelijk is waar zich de ontbrekende 400 tot 1400 MKO-strijders bevinden.

1.10.2 MKO onder druk in het Westen

Ook buiten Irak maakt de MKO een moeilijke tijd door. Van de door de MKO zo fel gewenste herziening van de classificatie "terroristische organisatie" door de VS is voorlopig geen sprake. Ook de National Council of Resistance of Iran (NCRI), het politieke orgaan van de MKO, zal zijn plaats op de Amerikaanse lijst van terroristische organisaties behouden.

Op 17 juni 2003 vond in Frankrijk een grootschalig politie-optreden tegen de MKO plaats waarbij tal van arrestaties zijn verricht. Onder de arrestanten bevond zich Maryam Rajavi, de vrouw van MKO-leider Massud Rajavi en tweede in de MKO-hiërarchie.

Leden van de MKO hebben heftig gereageerd op het optreden van de Franse politie. In diverse landen, waaronder Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland en Italië hebben tijdens protestdemonstraties zelfverbrandingen plaatsgevonden. Ook zijn MKO-ers in hongerstaking gegaan.

1.10.3 MKO in Nederland

De gebeurtenissen in met name Frankrijk hebben ook in Nederland in MKO-gelederen tot onrust geleid. Deze onrust heeft zich niet vertaald in gewelddadigheden of in zelfverbrandingen.

Ook

hebben tal van emotionele maar vreedzame demonstraties door MKO-aanhangers plaatsgevonden. Met het oog op die demonstraties heeft de AIVD dreigingsanalyses verschaft aan het NCC en de politie Haaglanden. Van oudsher vormt de Iraanse ambassade het toneel voor protestacties van de MKO. Door de recente ontwikkelingen werd de aandacht (tijdelijk) verlegd naar de Amerikaanse, Syrische en Australische vertegenwoordigers en met name ook naar de ambassade en het consulaat van Frankrijk.

1.10.4 Onrust in Iran

Bij de commotie rond de MKO komen de internationale aantijgingen met betrekking tot het (vermeende) nucleaire wapenprogramma van Iran, de Iraanse steun aan terroristische groeperingen én de aanhoudende studentenprotesten. In Teheran en enkele andere Iraanse steden is dagenlang geprotesteerd tegen het conservatieve establishment, maar ook tegen de hervormingsgezinde president Khatami, die er nog steeds niet in slaagt het democratiseringsproces in zijn land daadwerkelijk door te voeren. Diverse Iraanse organisaties in het buitenland hebben voorbereidingen getroffen voor demonstraties in de aanloop naar de herdenking van de studentenprotesten van 9 juli 1999.

1.10.5 SIM

Op 19 juni meldde het dagblad Trouw het "voornemen" van de Nederlandse overheid om de tegoeden van de stichting Solidariteit met Iraanse Mensen (SIM) te bevriezen. Directe aanleiding voor de publiciteit vormde het grootschalige politieoptreden tegen de MKO in Frankrijk en de reacties daarop van MKO-sympathisanten in diverse Europese landen. Bovengenoemd artikel was tot stand gekomen na telefonische bevraging door de journalist van woordvoerders van de Ministeries van Financiën en Buitenlandse Zaken en van de AIVD. De AIVD heeft aangegeven dat bevraging van de SIM-tegoeden onderwerp vormt van overleg met Buitenlandse Zaken.

In het AIVD jaarverslag 2002 is opgemerkt dat de SIM beschouwd kan worden als mantelorganisatie van de Mujahedin-e Khalq. De SIM zou geld inzamelen voor de MKO onder het mom van liefdadigheid.

1.11 Chemisch, Biologisch, Radiologisch en Nucleair (CBRN)-terrorisme

1.11.1 Bij arrestaties aangetroffen chemicaliën onderzocht

De AIVD heeft veel aandacht besteed aan de vraag of de chemicaliën en verwante producten die naar mededeling van collegadiensten zijn aangetroffen bij de in het begin van dit jaar uitgevoerde arrestaties in Frankrijk, Spanje en Engeland gerelateerd kunnen worden aan de vermeende toxine dreiging. Waar nodig geacht heeft de AIVD technisch onderzoek naar de stoffen laten verrichten.

Vooralsnog is geconcludeerd dat de chemicaliën aangetroffen in Frankrijk konden worden toegepast voor het fabriceren van conventionele explosieven.

1.11.2 Informatieblad over ricine

Op 17 maart 2003 werden in het bagagedepot van het Gare de Lyon in Parijs diverse flessen aangetroffen waarover werd bericht dat deze ricine zouden bevatten. Nadere analyse heeft uitgewezen dat het geen ricine betrof, maar een onschuldig stofje.

Naar aanleiding van veel gestelde vragen over ricinevondsten binnen Europa is in samenwerking met het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) een informatieblad over ricine

ontwikkeld. Dit informatieblad is in april 2003 verspreid onder de RID-en, de technische recherche-afdelingen van de regiokorpsen en de beveiligingsadviseurs van de departementen.

1.11.3 Dreigbrieven met toxische stoffen in België

Ook België is begin juni geconfronteerd met NBC terrorisme. Brieven met toxische stoffen werden verzonden, met als gevolg dat enkele personen in het ziekenhuis werden opgenomen met irritatie aan de luchtwegen en ogen. Vanwege de vermoede link naar de rechtzaak tegen Trabelsi in België, overwoog de AIVD of er – in verband met de rechtzaak die diende tegen de vermeende terroristen in Rotterdam - een dreiging bestond voor kopieergedrag in Nederland. Hiervoor waren geen indicaties.

1.11.4 Bomkoffer Dresden opgeëist vanuit Nederland

Op 6 juni 2003 is op een treinstation in Dresden een explosievenkoffer met functionerend ontstekingsmechanisme aangetroffen. Enige dagen later is deze vondst publiek bekend gemaakt. Op 20 juni werd een brief vanuit Nederland ontvangen, waarin de verantwoordelijkheid voor de bomkoffer werd opgeëist.

2. Tegenkrachten bij integratie

2.1 Marokkanen

2.1.1 Arabisch Europese Liga (AEL)

Aanvankelijk kon de AEL omschreven worden als een politieke emancipatiebeweging die vooral de eigen Arabisch-islamitische identiteit wenste te benadrukken. De middelen die daarbij aangewend werden, leken zich binnen de grenzen van de democratische rechtsorde te bevinden. Echter, de scherpe en dreigende manier, waarop Jahjah reageert op momenten dat hij zich onbespied waant, wijzen erop dat er een discrepantie bestaat tussen zijn publiekelijk beleden democratische gezindheid en zijn denken en doen achter de schermen.

werd bekend dat Mohammed Cheppih zou worden voorgedragen als nieuwe voorzitter van de Nederlandse tak van de Arabisch Europese Liga (AEL). Cheppih, zoals bekend, was en is als directeur Nederland verbonden aan de Muslim World League (MWL), de grootste Saoedi-Arabische sponsor van allerlei islamitische projecten wereldwijd. Hij hangt een orthodox-conservatieve variant van de Islam aan. Het eventuele voorzitterschap van de AEL-Nederland van Cheppih dreigde de orthodox-religieuze (wahabitische) component binnen de AEL te vergroten. Ook zou een verdere radicalisering van deze beweging door zijn invloed tot stand komen. Echter, de aantrekkingskracht van de AEL op niet-religieuze, vaak hoogopgeleide Marokkaanse jongeren van de tweede generatie nam af door het eventuele voorzitterschap van Cheppih. Op 21 mei, één week voor het oprichtingscongres van de AEL-NL, dat het weekeinde van 31 mei in Wageningen zou plaatsvinden, trok Cheppih zich terug uit de AEL. Naar mening van de AEL redeneerde hij teveel vanuit zijn islamitische identiteit en gaf hij het daarmee ook niet te verenigen nationalistisch streven van de AEL te weinig aandacht.

De voornaamste uitkomsten van het hiervoor genoemde AEL-congres waren dat Dyab Abou Jahjah gekozen werd tot waarnemend voorzitter tot oktober 2003. Alle interimbestuursleden werden in het nieuwe Dagelijks Bestuur gekozen, inclusief de toen nog op criminele gronden in hechtenis zittende Nabil Marmouch. De eerder gedane uitspraken over het niet erkennen van de Zionistische entiteit werden aangevuld met het voornemen Israëliëse producten te boycotten.

2.2 Turken

2.2.1

2.2.2 KADEK voert actie in Nederland

Het Congres voor Vrijheid en Democratie in Koerdistan (KADEK, de voormalige PKK) heeft voor de maanden juni en juli 2003 een actieperiode in Europa afgekondigd. In deze periode zal KADEK middels diverse manifestaties, ook in Nederland, de wenselijkheid van de invoering van een algemene amnestie-regeling in Turkije onder de aandacht brengen. Deze actieperiode is een reactie op Turkse beraadslagingen om beperkte amnestie te verlenen aan PKK / KADEK – activisten. Om voor amnestie in aanmerking te komen, zouden de betrokkenen spijt moeten betuigen. Dit wijst KADEK af. De AIVD beschikt niet over aanwijzingen dat deze manifestaties gepaard zullen gaan met ernstige verstoringen van de openbare orde.

Ook het lot van Nuriye Kesbir (lid van de Presidentiële Raad van KADEK) kan nog steeds aanleiding geven tot Koerdische protesten. Op 12 mei heeft de rechter in hoger beroep besloten de aan Kesbir opgelegde toegangswijziging tot Nederland te handhaven. Het ministerie van Justitie heeft meegedeeld dat er geen belemmeringen zijn inzake aanhouding. Deze gelegenheid heeft zich nog niet voorgedaan, aangezien Kesbir zich nog niet gemeld heeft.

2.2.3 Vrijgelaten leider Kaplanbeweging mogelijk naar Nederland

Het Duitse gerechtshof in Keulen heeft op dinsdag 27 mei de leider van de islamistische Kaplanbeweging, Metin Kaplan, vrijgelaten. Het is mogelijk dat Kaplan Nederland als nieuwe verblijfplaats zal uitkiezen omdat zowel de leiding als de activiteiten van deze beweging momenteel sterk in Nederland zijn geconcentreerd.

De AIVD heeft u op 28 mei over Metin Kaplan geïnformeerd in een afzonderlijke notitie.¹

¹ 'De leider van de Kaplanbeweging, Metin Kaplan, is vrijgelaten en komt wellicht naar Nederland' (kenmerk 2009449).

2.2.4 Hizb al-Tahrir (HUT) in diverse landen aangepakt

De radicaal-islamitische beweging HUT, opgericht in 1953, is een internationale beweging met een geheime structuur. De sympathisanten van deze beweging streven de vestiging van een - wereldwijde - islamitische staat na. De HUT heeft in Nederland een kleine groep, voornamelijk Turkse, sympathisanten. Kortgeleden is bekend geworden dat de Duitse autoriteiten in het kader van het onderzoek naar de inmiddels in dat land verbonden HUT een vooraanstaand lid van de organisatie hebben gearresteerd. Ook in Rusland, Turkije en Egypte zijn recentelijk aanhoudingen verricht. De AIVD neemt in Nederland tot op heden nog weinig activiteiten van de HUT waar,

2.3 Extreem rechts

2.3.1 Weerwolf

Het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) heeft aangifte gedaan tegen de makers van de zogeheten "Weerwolf"-website. De Anti Zionistische Beweging (AZB) heeft op deze site foto's en persoonlijke gegevens afgedrukt van bekende en onbekende Nederlandse joden. Daaronder staat de mededeling "Werewolf is watching you". Ook staan er op de website verslagen van enkele neonazistische en anti-Israëlische demonstraties met daarbij onder andere de vermelding "Amsterdam niet meer van de joden". Achter de Weerwolfsite en de AZB zitten de Nederlandse neonazi Eite Homan en enkele van zijn medestanders. Nadat de website begin juni volop in de media kwam, heeft de maker van de website de foto's en gegevens van joodse Nederlanders van de pagina verwijderd.

2.3.2 Tweede NVU-demonstratie in Apeldoorn

De demonstratie die door de Nederlandse Volks-Unie (NVU) was aangekondigd voor 8 maart jongstleden werd diezelfde dag nog middels een noodverordening verboden, toen bleek dat linkse antifascisten de NVU, desnoods met geweld, zouden verhinderen te demonstreren in Apeldoorn. NVU-voorman Constant Kusters heeft vervolgens een nieuwe demonstratie aangekondigd die door de gemeente Apeldoorn eveneens werd verboden. Kusters kon echter, via een gang naar de bestuursrechter, de demonstratie doorgang laten vinden.

Op 17 mei demonstreerden circa 120 Nederlandse en Duitse neonazi's op een industrieterrein in Apeldoorn. Motto van de protestbetoging was "geen geld voor links geweld". Kusters en de zijnen riepen op tot een verbod van linkse actiegroepen die zij typeerden als "criminele organisaties". De betoging werd eveneens aangegrepen om de vrijlating van de Duitse neonazi Michael Krick te eisen. Deze is onlangs, wegens het plegen van enkele racistische misdrijven in Duitsland, door de Nederlandse overheid overgedragen aan de Duitse justitie. Mede dankzij het ontbreken van grote groepen antifascistische actievoerders verliep de demonstratie zonder ongeregelheden. De AIVD heeft voor en tijdens de demonstratie intensief contact onderhouden met de betrokken politiekorpsen, teneinde bij te dragen aan een ordelijk verloop.

2.3.3 Nieuw Rechts

Voormalig lid van Leefbaar Rotterdam (LR) Michiel Smit ontplooit initiatieven om een brede rechtse beweging op te zetten. Smit, die uit de LR-fractie werd gezet vanwege zijn contacten met rechts-extremisten, tracht relatief gematigde elementen binnen extreem rechts Nederland

er toe te bewegen lid te worden van zijn partij "Nieuw Rechts". Op 5 april organiseerde Smit een pro-Amerikaanse demonstratie in Den Haag. De ongeveer honderd aanwezigen spraken bij deze gelegenheid hun steun uit voor de Amerikaans-Britse oorlogsinspanning tegen Irak. Aan deze demonstratie namen niet alleen verschillende rechts-extremisten deel, maar ook Nederlandse, pro-Israëliische joden die de oorlog tegen Saddam Hussein steunen. Tot op heden is het niet duidelijk of Smit er in zal slagen een brede rechtse beweging van de grond te krijgen.

3. Politiek (gewelddadig) activisme

3.1 Antiglobalisering

De Nederlandse inbreng in het internationale verzet tegen de economische herinrichting van de wereld heeft zich verder voortgezet in de vorm van feitelijke aanwezigheid van antiglobalisten bij grote bijeenkomsten in het buitenland. Na de door enige tientallen individuen ondersteunde acties tegen het World Economic Forum in Davos (januari 2003) waren ruim honderdvijftig Nederlandse antiglobalisten vertegenwoordigd in Evian, waar van 1 tot en met 3 juni de G8-top werd gehouden.

Zoals tot op heden gebruikelijk, beperkte de Nederlandse afvaardiging zich tot acties die varieerden van gematigd protest met spandoeken tot wat meer "directe actie" van burgerlijk ongehoorzame aard (blokkades).

3.2 Dierenrechtenactivisme

De activiteiten van dierenrechtenactivisten namen ook in de afgelopen maanden niet af. Bovendien is steeds sterker sprake van een tweezijdige aansturing vanuit Nederland en Groot-Brittannië. De acties zijn niet alleen gericht op verstoring van de bedrijfsvoering van het Biomedical Primate Research Center (BPRC) in Rijswijk, maar ook op vernielingen bij BPRC-partners als ABN-AMRO. Deze acties worden georganiseerd door aanhangers van 'Een Dier Een Vriend' en actiegroep 'Koen'. Daarnaast worden door het van oorsprong Britse Stop Huntingdon Animal Cruelty (SHAC) wereldwijd acties aangemoedigd tegen dierproefgerelateerde ondernemingen, met name tegen het in het Verenigd Koninkrijk gevestigde Huntingdon Life Sciences (HLS). SHAC organiseert jaarlijks een aantal actieweken tegen dit HLS, ook op het continent waaronder in Nederland. Deze acties zijn gericht tegen aan HLS gerelateerde bedrijven en zakenrelaties. Zeer recent nog werd opgeroepen tot acties tegen Japanse ondernemingen. Eén van deze bedrijven met vestigingen in Nederland, medicijnenfabrikant Yamanouchi (dat proeven laat uitvoeren bij HLS), kreeg daaraan voorafgaand in de vroege ochtend van 27 mei te maken met brandaanslagen. Zowel het hoofdkantoor in Leiderdorp als het woonhuis van de directeur in Hilversum liepen daarbij schade op.

De AIVD stelt vast dat een groeiend aantal dierenrechtenactivisten de laatste maanden alle schroom heeft laten vallen en is overgestapt op een nog radicalere manier van actievoeren. Het onderzoek naar deze vorm van gewelddadig politiek activisme is dan ook verder geïntensiveerd.

3.1

4. Ongewenste bemoeienis van vreemde mogendheden

4.1

Inmiddels bracht de AIVD de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en via hem de bewindslieden van Buitenlandse Zaken en van Vreemdelingenbeleid & Integratie per brief op de hoogte van verwachte ontwikkelingen ¹.

4.2 Voorlichting aan JSF-bedrijven

Begin juni heeft de AIVD, op een door de MIVD georganiseerde bijeenkomst, samen met die dienst voorlichting gegeven aan bedrijven die mogelijk in aanmerking zullen komen voor deelname aan het JSF-project. Doel van de bijeenkomst was het aanscherpen van het veiligheidsbewustzijn bij de JSF-bedrijven voor belangstelling van de kant van buitenlandse inlichtingendiensten. Door de AIVD werden presentaties gegeven over het contra-inlichtingenwerk in het algemeen en over economische spionage door buitenlandse inlichtingendiensten.

4.3

¹ Nr 2015585/01 d.d. 16 juni 2003

4.4

4.5 Iraakse gemeenschap in Nederland

De oorlog in Irak heeft niet geleid tot grootschalige onrust onder de in Nederland verblijvende Irakezen. Gedurende de oorlog volgde men de ontwikkelingen in Irak via televisie en internet en deelde men emoties onderling. Het overgrote deel van de Iraakse gemeenschap in Nederland was van mening dat Saddam Hussein diende te verdwijnen en men zag dan ook geen aanleiding voor (protest)acties. De val van het regime is met enthousiasme ontvangen.

Hoewel de Irakezen in Nederland ook na de oorlog in hun vaderland begaan blijven met het lot van hun landgenoten, nemen de Irakezen in Nederland ook nu een afwachtende houding aan. Door familie wordt hen geadviseerd voorlopig niet naar Irak af te reizen in verband met de onstabiele situatie aldaar. Voor het moment wordt daarom genoegen genomen met het contact dat met familie mogelijk is via de inmiddels herstelde telefoonlijnen. Enkele personen die voorheen actief waren in de Iraakse oppositie zijn inmiddels wel naar Irak vertrokken. Conflicten in Irak over de verdeling van de macht zouden de bestaande situatie in de toekomst kunnen doen omslaan in onderlinge spanningen tussen Irakezen in Nederland. Op dit moment is van dit laatste geen sprake.

5. Bedreiging internationale rechtsorde

5.1

5.1.1

5.2 Non-proliferatie van massavernietigingswapens

5.2.1

5.2.2 Iran: nucleaire locaties

Als vervolg op de IAEA-inspecties van Iraanse nucleaire faciliteiten in februari heeft dit inspectieorgaan de Iraanse overheid verder onder druk gezet om meer openheid te verschaffen over de aard en omvang van haar nucleaire programma. In een rapport van 16 juni geeft het IAEA aan dat Iran niet alle aanwezige nucleaire materiaal en activiteiten aangemeld heeft, hetgeen Iran onder het Non-proliferatieverdrag behoort te doen. Iran wordt opgeroepen het zogeheten Additionele Protocol te ondertekenen, wat meer indringende inspecties mogelijk maakt. Inmiddels heeft Iran, onder zware internationale druk, laten weten dit te zullen overwegen.

5.2.3

5.2.4 Australië Groep: jaarlijkse bijdrage door AIVD

De AIVD heeft op uitnodiging van het Ministerie van Buitenlandse Zaken deelgenomen aan het inlichtingenoverleg tijdens de plenaire vergadering van de Australië Groep. De Australië Groep is het multilaterale exportcontroleregime op het gebied van chemische en biologische wapens (BCW). Tijdens het inlichtingenoverleg werd door de AIVD een presentatie verzorgd over het onderwerp export controle en BCW-terrorisme. De strekking van deze presentatie was dat de terroristische BCW-dreiging nog immer toeneemt.

5.2.5 Nuclear Suppliers Group: jaarlijkse bijdrage door AIVD

De AIVD heeft op uitnodiging van Buitenlandse Zaken eveneens deelgenomen aan het inlichtingenoverleg van het nucleaire exportcontroleregime Nuclear Suppliers Group. Vooral de nucleaire programma's van Noord-Korea en Iran werden besproken.

5.3 Internationale organisaties in Nederland

5.3.1 Joegoslavië Tribunaal (ICTY)

De AIVD heeft ten behoeve van het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) een drietal notities opgesteld inzake dreigingen die samenhangen met de aanwezigheid van het ICTY in Nederland.

Een notitie betrof de eventualiteit dat Slobodan Milosevic, voormalig president van Joegoslavië, tijdens zijn proces zou komen te overlijden. In het geval dat dit daadwerkelijk gebeurt, zullen de reacties waarschijnlijk beperkt blijven tot demonstraties voor het ICTY-gebouw door fanatieke Milosevic-aanhangers uit binnen- en buitenland.

De tweede notitie betrof een demonstratie voor het ICTY-gebouw van sympathisanten van het Albanese Nationale Leger (AKSh) op 28 mei 2003. Het AKSh, waar veel oud-UCK'ers in vertegenwoordigd zijn, streeft naar een Groot-Albanië en is bereid geweld te gebruiken om zijn doel te bereiken. De demonstratie was gericht tegen de detentie van oud-strijders van het UCK in de United Nations Detention Unit (UNDU) te Scheveningen. In lijn met de inschatting van de AIVD verliep de demonstratie rustig. De opkomst was mager.

De derde notitie betrof Jovica Stanisic, voormalig hoofd van de staatsveiligheidsdienst van Servië en door het ICTY aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.

5.3.2 Internationaal Strafhof (ICC)

De AIVD heeft verkennende gesprekken gevoerd met ICC-functionarissen en met hen afgesproken regelmatig bijeen te komen om informatie uit te wisselen. Daarnaast woont de AIVD vergaderingen bij van de werkgroep veiligheid ICC, waarin vertegenwoordigers van de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken, Justitie en de gemeente Den Haag overleg voeren over verschillende veiligheidsaspecten.

6. Andere gewichtige belangen van de staat

6.1 Nieuw stelsel bewaken en beveiligen

Gedurende de verslagperiode heeft de AIVD verdere bijdragen geleverd aan het tot stand komen van het voorstel voor het nieuwe stelsel bewaken en beveiligen. Op 20 juni jl. heeft de ministerraad ingestemd met het voorstel voor het nieuwe stelsel en het financieel beslag.

Het nieuwe stelsel bewaken en beveiligen betekent voor de AIVD verandering en uitbreiding van werkzaamheden. De AIVD start op korte termijn een project om de implementatie voor te bereiden. Het project heeft naar verwachting een doorlooptijd van zes maanden. Voorafgaand aan het AO over het nieuwe stelsel (op 3 september aanstaande) zal de AIVD de minister van BZK informeren over het projectplan.

6.2

7. Beveiligingsbevordering

7.1 Bevordering van de integriteit van het openbaar bestuur

7.1.1 Handboek Integriteitsonderzoek

Het Handboek is in de verslagperiode afgerond en binnen de diverse geledingen van het openbaar bestuur verspreid. De eerste reacties vanuit de departementen, provincies en gemeenten zijn ontvangen. Het oordeel is positief. Er is gevraagd om nadere toelichting op deelaspecten en er zijn extra exemplaren besteld. Voor de interdepartementale contactvergadering integriteit waarbij de integriteitscoördinatoren van alle departementen aangesloten zijn, is door de AIVD een presentatie gegeven over het handboek. Deel I van het Handboek wordt thans in het Engels vertaald en zal ter zijner tijd op de website van de AIVD gepubliceerd worden.

7.1.2 Handreiking Vertrouwenspersoon integriteit

De Handreiking is in de verslagperiode afgerond en in samenwerking met DGMP vervat in een brochure en verspreid binnen de diverse geledingen van de overheid. Een digitale versie is geplaatst op de website van het ministerie van BZK. In het blad Openbaar Bestuur is onlangs een artikel gewijd aan de handreiking.

7.1.3 Meldpunt Integriteitsaantastingen

Bij het Meldpunt zijn in het tweede kwartaal van 2003 15 meldingen binnengekomen omtrent vermoedens van integriteitsaantastingen van ambtenaren/ bestuurders. Daarmee komt het totaal voor dit jaar tot dusver op 33. Van de meldingen onderzoekt de AIVD eerst of het ook daadwerkelijk meldingen zijn die door het meldpunt moeten worden opgepakt. Indien dat het geval is wordt een vooronderzoek gestart. Dit jaar is tot dusver in zes gevallen een officieel vooronderzoek gestart. Van 21 meldingen is om uiteenlopende redenen geconcludeerd dat deze geen zaak zijn voor het Meldpunt. Voor de overige zes meldingen wordt dat nog gezien.

7.1.4 Vertrouwensfuncties en integriteit

In het kader van de op handen zijnde evaluatie van de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo), zal de AIVD een notitie wijden aan de vraag in hoeverre de aanwijzing van vertrouwensfuncties een geëigend instrument is ter bevordering van de integriteit van het openbaar bestuur en een beleidslijn daartoe ontwikkelen. Het onlangs verschenen rapport van de criminologen Nelen en Nieuwendijk van de Vrije universiteit Amsterdam (Geen ABC; *Analyse van Rijksrechercheonderzoeken naar ambtelijke en bestuurlijke corruptie*. Mei 2003) onderstreept de noodzaak tot integriteitstoetsing bij de indiensttreding van nieuw personeel. De wetenschappers benadrukken voorts het belang van het herhalen van integriteitsscreeningen (tijdens de dienstuitoefening).

7.2 Andere beveiligingsbevorderende activiteiten

7.2.1

7.3 Vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken

7.3.1 Vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken Dienst Koninklijk Huis

Begin dit jaar is een traject gestart dat moet leiden tot het aanwijzen van vertrouwensfuncties bij de Koninklijke Hofhouding en tot het instellen van veiligheidsonderzoeken naar deze functies door de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) ondergebracht bij het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Na een onderbreking is het traject sinds het einde van het tweede kwartaal weer voortgezet.

De Dienst Koninklijk Huis heeft in overleg met de DKDB alle functies bij de Hofhouding als vertrouwensfunctie aangewezen, met een aanduiding van de kwetsbaarheid per functie en een indeling in A-, B- of C-vertrouwensfunctie. De lijst is ter instemming door de Grootmeester aan de Minister van Binnenlandse Zaken verzonden. De AIVD heeft met nog geen inhoudelijke toets van de lijst verricht. De gevolgde procedure is niet in overeenstemming met de eerder afgesproken lijn; overeenkomstig de aanwijzing van vertrouwensfuncties bij de politie en de uitvoering van veiligheidsonderzoeken door de politie.

Tijdens de beleidsbespreking met de minister van BZK van 24 april jl. is afgesproken dat de DKDB onder verantwoordelijkheid van de AIVD de B-onderzoeken gaat uitvoeren.

7.3.2 Uitvoering veiligheidsonderzoeken

In het tweede kwartaal van dit jaar werden meer onderzoeken afgesloten dan dat er werden aangeboden. Het aanbod van met name onderzoeken voor burgerluchtvaart is gedaald (door minder personeelsaanbod als gevolg van het doorwerken van de slechte situatie in deze sector).

De werkvoorraad is daardoor gedaald. In het 2^e kwartaal zijn meer A-onderzoeken politie afgesloten dan in het eerste kwartaal. De gemiddelde doorlooptijden van de A en AP-onderzoeken zijn in deze verslagperiode gestabiliseerd. Overigens is de gemiddelde behandeltermijn van AP-onderzoeken nog steeds beduidend hoger dan die van A-onderzoeken. Oorzaken van het achterblijven van de AP-onderzoeken zijn enerzijds de - ondanks alle inspanningen - voortdurende onderbezetting binnen de voor deze onderzoeken verantwoordelijke sectie en anderzijds de extra activiteiten die in de aanloopfase vanuit deze sectie moeten worden verricht met het oog op de opleiding van onderzoekers binnen de politie zelf.

De verschillende cijfers inzake de veiligheidsonderzoeken staan vermeld in bijlage A.

7.3.3 Beroepsprocedure veiligheidsonderzoeken

In de vorige driemaandelijke rapportage is gemeld dat op 17 januari 2003 de arrondissementsrechtbank te Rotterdam heeft geoordeeld dat het beleid in de "Beleidsregel onvoldoende gegevens bij veiligheidsonderzoeken op de luchthavens" niet in strijd is met de wet en ook overigens niet onjuist is.

Deze Rotterdamse zaak betrof de eerste bodemprocedure waarin deze beleidsregel ter discussie is gesteld. Betrokkene heeft inmiddels hoger beroep ingesteld bij de Raad van State. De zitting voor dit beroep vindt plaats in september van dit jaar. In een volgende driemaandelijke rapportage zal hierop worden teruggekomen.

In de vorige driemaandelijke rapportage is ook gemeld dat in mei 2003 een tweede bodemprocedure bij de arrondissementsrechtbank te Amsterdam zou plaatsvinden inzake bovengenoemde beleidsregel. Dit beroep is vlak voor de zitting door betrokkene ingetrokken. Aan hem was in januari 2003 na een nieuwe aanmelding voor een veiligheidsonderzoek een verklaring van geen bezwaar verstrekt, omdat door het enkele verloop van tijd zicht bestaat op het doen en laten van betrokkene over een periode van vijf jaar.

8. Inlichtingen buitenland

8.1 Noordelijk Zuid-Amerika

Binnen dit onderzoeksgebied wordt vooral aandacht besteed aan Suriname.

Dino Bouterse, de zoon van de voormalige legerleider, is op 12 juni op Curacao gearresteerd omdat hij reisde op een vervalst paspoort. Hij is vervolgens teruggestuurd naar Suriname.

Bouterse jr. werd sinds juli 2002 door de Surinaamse justitie gezocht op verdenking van betrokkenheid bij een wapendiefstal uit een depot van de CIVD, de Surinaamse Centrale Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

8.2 Westelijke Balkan

8.3 Oost-Europa

Primair wordt aandacht besteed aan de ontwikkelingen in en rond Tsjetsjenië.

In april is deelgenomen aan de jaarlijkse Midden Europa Conferentie over Rusland en de Russische I&V-diensten.

In de verslagperiode is bilateraal afstemmingsoverleg met de MIVD gevoerd. Met BZ en de MIVD is in het kader van het Nederlandse OVSE-voorzitterschap trilateraal gesproken over de situatie in Moldavië/Trans-Dnjestrïë, i.c. de kans op een spoedige fundamentele doorbraak in het conflict tussen beide partijen.

8.4 Midden-Oosten en Afrika

In de aanloop naar het militair ingrijpen in Irak door de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk heeft een nadere prioritering plaatsgevonden,

8.5 Zuid- en Zuidoost-Azië

Het onderzoek richt zich vooral op Indonesië.

9. Samenwerking

9.1 Nationaal

9.1.1 Convenant AIVD en de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND)

Op 17 juni 2003 hebben de AIVD en de Immigratie- en Naturalisatie Dienst een convenant gesloten, waarin de uitwisseling van gegevens tussen de twee diensten wordt geregeld.

9.1.2 Samenwerking IND en AIVD op het terrein van artikel 1F

Eind oktober 2002 heeft de IND in een brief de AIVD gevraagd om de samenwerking op het terrein van 1F verder te intensiveren en structuur te geven. Artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag van Genève (1951) sluit personen uit van asiel indien zij zich schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdaden en misdrijven tegen de menselijkheid. Gesprekken tussen de IND en de AIVD hebben sindsdien geresulteerd in een overzicht van onderwerpen waar de AIVD mogelijk een bijdrage aan de IND kan leveren. Eveneens is afgesproken dat per geval wordt bezien of de AIVD over relevante informatie beschikt en in welke vorm de informatie aan de IND wordt verstrekt.

9.1.3 Aanmeld Centra-plan (AC-plan)

Het AC-plan, dat beoogt een beter zicht te krijgen op potentiële veiligheidsrisico's die asielzoekers voor de Nederlandse samenleving kunnen vormen, is in werking getreden. Het plan is van start gegaan met een 'Irak pilot'. Met lezingen door AIVD-medewerkers aan IND-medewerkers op de Aanmeld Centra (AC's), wordt getracht de AC-medewerkers te sensibiliseren in het onderkennen van mogelijke veiligheidsrisico's.

9.1.4 Samenwerking AIVD - SIOD

9.2 Koninkrijk

9.2.1 Briefing minister Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties

De minister van BVK heeft in verband met zijn bezoek eind juni 2003 aan Aruba en de Nederlandse Antillen een notitie ontvangen van de AIVD om hem op de hoogte te stellen van de stand van zaken in de samenwerking tussen de veiligheidsdiensten van de drie landen en de bevindingen van de AIVD met betrekking tot de integriteit van de publieke sector en de samenwerking tussen de veiligheidsdiensten in het kader van de bestrijding van het internationaal terrorisme.

9.2.2 Ondersteuning van de VDA

In het kader van de ondersteuning van de veiligheidsdienst van Aruba (VDA) door de AIVD heeft een zevental deels nieuwe VDA-medewerkers de algemene cursus gevolgd bij de AIVD.

De AIVD

heeft voorts opnieuw een medewerker, nu voor vier maanden, ter beschikking gesteld van het hoofd van de VDA om hem te assisteren bij de opbouw en de professionalisering van zijn dienst.

9.2.3 Hoofd VNA wil bijsturen in relatie met Nederland.

9.3 Europese Unie

9.3.1 Voorbereiding EU-voorzitterschap

Door Nederland (AIVD) is ingespeeld op beleidsinitiatieven, wellicht beter te omschrijven als eerste denkprocessen, binnen zowel het Raadssecretariaat als de Commissie met betrekking tot de samenwerking in de EU tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten en politiediensten op het terrein van terrorismebestrijding. Dit onderwerp kwam ook in Brussel nog weer eens extra in de belangstelling door de crisis in Irak en de mogelijke repercussies naar Europa.

Daarnaast is benadrukt in

de gesprekken dat de huidige flexibiliteit in de samenwerking tussen I&V-diensten van groot belang is. De gesprekken kunnen tevens worden gezien als een eerste opmaat naar het Nederlands EU-voorzitterschap 2004.

Voor de verbetering van multilaterale samenwerking tussen I&V-diensten onderling en tussen I&V-diensten en de instellingen van de EU ziet de AIVD vooral een rol voor de Counter Terrorist Group (CTG), het kwartaaloverleg van directeuren terrorismebestrijding zoals dat kort na 11 september 2001 is opgericht. De nieuwe EU-lidstaten zullen tot de CTG toetreden, eerst als waarnemer en volgend jaar als lid, waarmee de nauwere betrokkenheid van de veiligheidsdiensten van de nieuwe staten bij het contra-terrorisme werk in Europees verband begeleid kan worden. Het moge duidelijk zijn dat de werkzaamheden van de CTG en de sturing ervan, de hulp in CTG-verband aan de nieuwe leden en de aansluiting van de CTG, als niet-EU orgaan, op de EU-instellingen prioriteiten van de AIVD zijn voor en tijdens het EU-voorzitterschap van Nederland volgend jaar.

Gezien de huidige ontwikkeling van het islamistisch terrorisme komt de reeds gemelde ambitie van de Nederlands voorzitterschap ten aanzien van verbetering van samenwerking tussen de verschillende actoren bij terrorismebestrijding (met name I&V-diensten, politie, justitie) steeds

meer in het teken te staan van het stimuleren van een nog meer pro-actieve aanpak in Europees verband van terrorismebestrijding. De mogelijkheden van de EU-lidstaten, zowel qua wettelijk kader en bevoegdheden van competente diensten als qua daadwerkelijke expertise en potentie van diensten om het huidig terrorisme in een zeer vroegtijdig stadium te bestrijden, zijn verschillend.

9.3.2 SITCEN/CIC

Zoals bekend heeft de AIVD een vertegenwoordiger in het zogenaamde EU Joint Situation Center/Civil Intelligence Capability (SITCEN/CIC). De strategische betekenis van deze positie staat inmiddels buiten kijf. Zo kon de AIVD door zijn presentie in SITCEN/CIC op de hoogte komen van een waarschuwing van Amerikaanse zijde inzake het begin van de oorlog tegen Irak. Tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap zal deze plaats ongetwijfeld ook zijn dienst bewijzen.

De ontwikkeling was als volgt: CIC is na 11 september 2002 toegevoegd aan het reeds bestaande SITCEN, dat zich tot op dat moment vooral richtte op open bronnen capaciteit. SITCEN/CIC is ingesteld om bij wijze van experiment samenwerking tussen inlichtingendiensten te bevorderen en ressorteert rechtstreeks onder Secretaris-Generaal / Hoge Vertegenwoordiger (SG/HV) Solana. Inmiddels is SITCEN, in het bijzonder SITCEN/CIC, een gevestigd instituut, waarin zeven inlichtingendiensten zijn vertegenwoordigd.

De AIVD-participatie destijds vond plaats met instemming van de MICIV (nu de RIV). De eerste uitbreiding van SITCEN/CIC betreft naar alle waarschijnlijkheid de toetreding van een aantal nieuwe leden van de EU, waaronder Polen.

SITCEN/CIC produceert analyses voor met name SG/HV Solana en voor het Political and Security Committee (PSC) in de tweede EU-pijler. Een belangrijke analyse van SITCEN/CIC in de afgelopen periode was die over massavernietigingswapens in relatie tot terrorisme. Deze kwam in samenwerking met CTG tot stand, ook de AIVD droeg fors bij.

In de analyse wordt geconcludeerd dat het risico van gebruik van massavernietigingswapens door aan het AL Qaida netwerk gerelateerde terroristen niet moet worden onderschat. Alleen al het psychologisch effect en daarmee het maatschappelijk disruptief effect van dit soort wapens, ook wanneer het gebruik ervan maar een beperkt effect heeft (vgl. antraxbrieven), is enorm. Bij het bepalen van het risico van gebruik van massavernietigingswapens is in de analyse vooral de vastberadenheid van huidige islamistische terroristen en wat er bekend is van hun capaciteiten meegewogen.

Inmiddels is in het Raadssecretariaat onder SG/HV Solana het initiatief genomen tot de oprichting van een taskforce non-proliferatie van massavernietigingswapens. Deze taskforce zal in nauwe samenwerking met SITCEN gaan opereren. De AIVD heeft medewerking toegezegd.

9.3.3 Hulp aan derde landen bij terrorismebestrijding

Het hulpprogramma terrorismebestrijding aan de Palestijnse Autoriteit, waaraan ook Nederland met diverse projecten deelnam, stond gezien de veiligheidssituatie in de regio al op een laag pitje. Vanaf 10 juli aanstaande wordt het programma voorlopig volledig stopgezet, omdat de

EU-special advisor ter plaatse en zijn team dan stoppen met hun activiteiten. Nederland heeft dit samen met vele andere EU-lidstaten willen voorkomen.

Positiever is de voortgang van de diverse door de Commissie gefinancierde hulpprogramma's aan derde landen in het kader van VN-Veiligheidsraad resolutie 1373 (terrorismebestrijding, met name financiering ervan). Een reeks van landen in Centraal en Zuid-Oost Azië zullen hulp bij terrorismebestrijding krijgen van de EU. De AIVD draagt, in lijn met het beleid van de Minister van Buitenlandse zaken bij, door desgevraagd voor 6 maanden een zeer ervaren "general intelligence officer" mee te sturen in de hulpmissie naar Indonesië. Een en ander past tevens in de ambities op het terrein van de I-taak.

9.3.4 Gevolgen uitbreiding EU

De uitbreiding van de EU met 10 nieuwe landen brengt ook de nodige activiteiten teweeg in de multilaterale overlegfora van de Europese inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Zo bereidt de Club de Berne, de informele overlegstructuur van Europese veiligheidsdiensten, besluitvorming voor over de gevolgen van deze uitbreiding voor de samenstelling van de Club zelf.

9.4 Internationaal

9.4.1 CIA

In de verslagperiode is zijn werk begonnen als nieuw hoofd van de CIA-vertegenwoordiging, verbonden aan de Amerikaanse ambassade in Den Haag.

9.4.2 Liaisons

Het conflict in Irak, de nasleep ervan en de gevolgen ervan voor de veiligheidssituatie in Nederland zelf hebben veel ingezet gevergd van het gehele liaisoncorps.

In de verslagperiode is de nieuwe liaisonpost in Abu Dhabi, Verenigde Arabische Emiraten, operationeel geworden. Overleg is gaande tussen de AIVD en het Ministerie van Buitenlandse Zaken over de huisvestingsproblemen van de liaisonpost op de Nederlandse Ambassade aldaar.

De AIVD-liaison in Washington heeft een belangrijke rol gespeeld bij de organisatie en uitvoering van het bezoek van de Prins van Oranje en echtgenote aan Washington, waarbij onder meer een bezoek gebracht werd aan de FBI.

De liaison in Singapore is betrokken bij de voorbereidingen voor een bezoek van de Singaporese Minister of Home Affairs aan Nederland, begin-oktober.

In Saigon heeft hij een conferentie bijgewoond over het intensiveren van de samenwerking tussen EU en ASEAN op het gebied van terrorismebestrijding.

10. Verantwoording en publiciteit

10.1 De AIVD in de media

De ontwikkelingen in en buiten Nederland rond het islamistisch extremisme, de kwestie Margarita en andere actuele ontwikkelingen maakten dat de AIVD ook in het tweede kwartaal van 2003 vrijwel dagelijks in het nieuws was. In de eerdere hoofdstukken van deze kwartaalrapportage is hierover al het een en ander gemeld. Hieronder volgen de belangrijkste overige onderwerpen.

10.1.1 Jaarverslag

Op 29 april is het jaarverslag 2002 aan de Tweede Kamer aangeboden. Voor de tweede keer gaf Hoofd AIVD bij deze gelegenheid een persconferentie, die opnieuw door vrijwel alle nieuwsmedia werd bezocht. De kernboodschap was dat de samenleving de komende jaren met een verhoogde dreiging van het terrorisme rekening zal moeten houden. Voor de aanwezige mediavertegenwoordigers vormde de tastbaarheid van die dreiging overigens wel een belangrijk vraagpunt.

Over het algemeen was sprake van een niet al te prominente, maar wel evenwichtige berichtgeving in de media over het jaarverslag. In de commentaren signaleerde Trouw een omslag in het denken over de AIVD. Kon de dienst in het verleden niet bescheiden genoeg opereren, momenteel hebben publiek en media volgens de krant steeds meer overspannen verwachtingen van de AIVD. Trouw baseerde zich onder meer op de passages in het jaarverslag waarin de rol van de AIVD wordt belicht en de mogelijkheden en grenzen van de dienst worden aangegeven.

Dissonanten in de berichtgeving over het jaarverslag waren artikelen in HP/De Tijd en Het Parool, waarin de dienst voor 'knipselmapbrigade' en 'knipseldienst' werd uitgemaakt: het jaarverslag zou volgens de scribenten geen nieuws bevatten.

In de vragen van de Tweede Kamer naar aanleiding van het jaarverslag wordt het karakter van het verslag en de mate van openheid eveneens aan de orde gesteld. In de beantwoording van deze vragen zal hierop worden ingegaan.

10.1.2 Terroristenproces

Het proces in Rotterdam tegen twaalf van terrorisme verdachte personen leidde tot een discussie in de media over de waarde van AIVD-informatie in het strafproces. Op 5 juni, de dag van de rechterlijke uitspraak, is op de AIVD-website uiteengezet waarom AIVD-informatie in beginsel geheim moet blijven en onder welke omstandigheden AIVD-informatie bruikbaar is in een strafproces. Verschillende media gebruikten deze uiteenzetting in hun berichtgeving over de uitkomsten van het strafproces.

10.1.3 Terreurbestrijding in Nederland

Het Tijdschrift voor de Politie publiceerde in juni een artikel over de strijd tegen terrorisme in Nederland van de hand van drs. E.S.M. Akerboom, directeur Democratische Rechtsorde van de AIVD. Akerboom schetst de brede benadering die bij de bestrijding van terrorisme in Nederland wordt gehanteerd en wijst onder meer op het grote belang van een intensieve, professionele samenwerkingsrelatie tussen de AIVD en de politie. Het artikel kreeg de aandacht van verschillende nieuwsmedia. Met name de waarschuwing van Akerboom tegen de verslapping van de waakzaamheid voor terrorisme werd vermeldenswaardig gevonden.

10.2 Onderzoek

10.2.1 Onderzoek naar BVD in Koude Oorlog

In mei vond de installatie plaats van de ambtelijke en de wetenschappelijke commissie, de laatste onder voorzitterschap van prof. dr. J.C.H. Blom, die het onderzoek begeleiden van dr. D. Engelen naar het functioneren van de BVD in de Koude Oorlog.

Over de opdracht voor het onderzoek is een persbericht uitgegeven. Het Historisch Nieuwsblad en enkele andere media berichtten over de onderzoeksopdracht en de bijzondere (geheimhoudings)aspecten ervan.

10.3 Bezwaar en beroep

10.3.1 Veiligheidsonderzoeken

In de vorige driemaandelijke rapportage is gemeld dat op 17 januari 2003 de arrondissementsrechtbank te Rotterdam heeft geoordeeld dat het beleid in de "Beleidsregel onvoldoende gegevens bij veiligheidsonderzoeken op de luchthavens" niet in strijd is met de wet en ook overigens niet onjuist is.

De beleidsregel, die op 1 april 2001 in werking is getreden, regelt dat als een kandidaat-vertrouwensfunctionaris in de periode van vijf jaar direct voorafgaande aan de aanmelding voor een veiligheidsonderzoek langdurig in het buitenland heeft verbleven en de AIVD geen beveiligingsrelatie met het betreffende buitenland onderhoudt, een verklaring van geen bezwaar wordt geweigerd omdat het veiligheidsonderzoek onvoldoende gegevens heeft opgeleverd. Het betrof hier de eerste bodemprocedure waarin deze beleidsregel ter discussie werd gesteld. Tevens oordeelde de rechtbank dat in de onderhavige situatie terecht een verklaring van geen bezwaar was geweigerd. Betrokkene heeft inmiddels tegen deze uitspraak hoger beroep ingesteld bij de Raad van State. De zitting voor dit beroep vindt plaats in september van dit jaar. In een volgende driemaandelijke rapportage zal hierop worden teruggekomen.

In de vorige driemaandelijke rapportage is tevens gemeld dat in mei 2003 een tweede bodemprocedure bij de arrondissementsrechtbank te Amsterdam zou plaatsvinden over toepassing van deze beleidsregel. Dit beroep is vlak voor de zitting door betrokkene ingetrokken omdat hij inmiddels langer dan vijf jaar in Nederland verbleef en hij naar aanleiding van een nieuwe aanvraag voor een veiligheidsonderzoek een verklaring van geen bezwaar had gekregen.

11. Bedrijfsvoering

11.1 Kwaliteit

Op 14 en 15 april jl. vond in Noordwijk een MT-conferentie plaats, waarin veel aandacht is besteed aan het vaststellen van de belangrijkste verbeterpunten voor de komende periode. De gedachtenwisseling vond plaats aan de hand van het INK-managementmodel en werd onder meer gevoed vanuit het eindrapport van de evaluatie van de reorganisatie van 1999 (EVI) en de inzichten die de afgelopen maanden door de directiestaven werden opgedaan tijdens INK-workshops. Ook werd aandacht besteed aan de aangescherpte eisen binnen de overheid om zich te verantwoorden en het 'in control' zijn van de taakuitvoering en van de sturende en ondersteunende processen. De speerpunten die werden vastgesteld betreffen de volgende onderwerpen:

- a. Het vergroten van synergie binnen de organisatie. Het transparant maken van de samenhang tussen de verschillende taken en rollen en de daaraan te relateren hoofdprocessen vormt daarvan een onderdeel, evenals het hanteren van een leiderschapstijl op alle niveaus van de organisatie die synergie optimaal ondersteunt.
- b. Het effectief functioneren van de geheugenfunctie (in ruime zin van het woord) als een van de meest de kritische succesfactoren voor de AIVD.
- c. Verruiming van het inzicht in de mate waarin de relatie met de voor de AIVD relevante omgeving (stakeholders, afnemers, ketenpartners et cetera) verbetering behoeft, inclusief eventuele doorwerking daarvan in de inrichting van onze processen.
- d. Het ontwikkelen van een vorm van medewerkerswaarderingsonderzoek die in de praktijk hanteerbaar is en die zowel relevante als representatieve uitkomsten levert.

11.2 Vernieuwing Administratieve Organisatie

Mede ter implementatie van de hiervoor onder a en c genoemde speerpunten is besloten de beschrijving van de AO van de AIVD, met het accent op de AO van de primaire processen, aan een grondige revisie te onderwerpen. Inmiddels werkt een Stuurgroep aan een AO Statuut, dat een richtinggevende functie moet vervullen. Naar verwachting kan een uitvoerende groep vanaf september 2003 de feitelijke herinrichting van de AO ter hand nemen. In dit traject kan gebruik worden gemaakt van de expertise van een medewerker van de afdeling FEZ van het departement.

11.3 Huisvesting

De voorbereidingen voor de nieuwe huisvesting van de AIVD in het pand Europaweg 4 te Zoetermeer (OCW-gebouw) zijn gestart. Er is een projectorganisatie ingericht met deelneming van alle betrokken partijen. De programma's van eisen (functioneel, ruimtelijk en technisch) worden door de ontwerpers van de RGD in overleg met de AIVD nader uitgewerkt. Een en ander zal volgens de planning medio september resulteren in een zogenoemde 'offerte 2'. Hierin worden de eisen en wensen van de AIVD, die zijn neergeslagen in de genoemde programma's, vermeld en er zal een overzicht worden gegeven van de kosten die de realisatie met zich zal brengen. Na bestudering, toetsing aan het afgesproken budgettaire kader en goedkeuring kan dan gestart worden met het voorlopig ontwerp. De AIVD zal in voorkomende gevallen informatie/expertise vragen aan de projectorganisatie nieuwbouw BZK/Justitie. De eerste contacten zijn gelegd.

Over de verhuizing naar Zoetermeer heeft de nodige communicatie plaatsgevonden. Na de besluitvorming op ministerieel niveau over de nieuwe huisvesting is een persbericht uitgebracht en is een kennismakingsbijeenkomst belegd met de buurtbewoners in Zoetermeer. De bijeenkomst werd door enkele tientallen mensen bezocht. De regionale media besteedden de nodige aandacht aan de verhuisplannen van de AIVD.

11.4 Voortgang verbetering financieel beheer geheime begroting

11.5 Personeelsbeleid

11.5.1 Groepsfunctie

De AIVD heeft besloten enkele bestaande operationele functies, ondergebracht bij teams, op te heffen en in plaats daarvan een brede groepsfunctie op verschillende niveaus in te stellen. Doel hiervan is een kwaliteitsimpuls te geven aan het inlichtingenproces, flexibiliteit te vergroten en meer kansen te bieden voor individuele ontwikkelingsmogelijkheden. Per 1 juli 2003 wordt de nieuwe functie ingevoerd. In totaal gaan er ruim 180 medewerkers binnen drie directies over naar de nieuwe groepsfunctie.

De groepsfunctie heeft een totaalbereik van drie niveaus waarbinnen vervolgens weer een drietal vakgebieden zijn te onderscheiden. Hierdoor kunnen medewerkers zich zowel horizontaal (op verschillende vakgebieden) maar ook verticaal ontwikkelen. Gelet op de doelstellingen van de groepsfunctie zullen medewerkers gestimuleerd worden zich in de tijd op meer dan een van vakgebied te ontwikkelen.

Met de invoering van de groepsfunctie wordt aangesloten bij het rijksbrede beleid inzake het vormen van bredere functies, functiefamilies e.d. De OR van de AIVD heeft met de plannen ingestemd. Verder is het voorstel met de directie P&O besproken en is de reorganisatie aangemeld bij het DGO.

Bijlage A Verrichte veiligheidsonderzoeken**Cijfermatig overzicht uitvoering veiligheidsonderzoeken 2^e kwartaal 2003**

In het tweede kwartaal van dit jaar werden meer onderzoeken afgesloten dan dat er werden aangeboden. Het aanbod van met name onderzoeken inzake burgerluchtvaart is gedaald.

De werkvoorraad is daardoor gedaald tot 1542 onderzoeken.

In het 2^e kwartaal werden 172 AP onderzoeken afgesloten ten opzichte van 119 in het eerste kwartaal.

De gemiddelde doorlooptijden van de A en AP-onderzoeken zijn in deze verslagperiode gestabiliseerd.

In het 2^e kwartaal zijn 24 bvo-onderzoeken afgerond. Er zijn op 1 juli 27 bvo-onderzoeken in behandeling

Werkvoorraad

Werkvoorraad op 1 januari 2003	Werkvoorraad op 1 april 2003	Werkvoorraad op 1 juli 2003
2079	2021	1542

Werkvoorraad op 1 april 2003	2021
Nieuw aanbod 1 april tot 1 juli 2003	2593+
Output 1 april 2003 tot 1 juli 2003	3072 (t.o.v. 3162 in verslagperiode januari t/m maart 2003)
Werkvoorraad op 1 juli 2003	1542

Aangeboden onderzoeken (exclusief eigen personeel)

Oktober 2002	1350
November 2002	1187
December 2002	897
Januari 2003	822
Februari	1014
Maart	1268
April	961
Mei	765
Juni	867

Gemiddelde behandeltermijnen

Type veiligheidsonderzoek	31 maart 2003	30 juni 2003
A	14weken	14 weken
A-Politie	22 weken	22 weken
B	4 weken	4 weken
C	3 weken	3 weken
Kmar	8 weken	7 weken

* onderzoeken die door de Kmar (na gemiddeld drie weken) zijn doorgestuurd aan de AIVD; de gemiddelde behandeltermijn bedraagt ca. 10 weken.

Bijlage B Schriftelijke Kamervragen

De AIVD ontving in de verslagperiode ter behandeling schriftelijke vragen over de volgende onderwerpen:

Datum antwoord	Vragen gesteld door	Onderwerp
2 april	Wilders	Scholieren en hun mogelijke reis naar Tsjetsjenië.
16 april	Vos	Oprichting van een Nationale Sigint Organisatie (NSO) bij de AIVD.
16 april	Wilders en Hirsi Ali	Ronselpraktijken voor de Jihad.
1 mei	Van der Staaij	Arabisch-Europese Liga (AEL) in Nederland.
21 mei	Gerkens en De Wit	Seceurop, Schiphol en gevaarlijke stoffen/wapens.
22 mei	Eurlings en Sterk	Arabisch-Europese Liga (AEL).
10 juni	Koenders	Nederlandse regering, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en de steun voor de actie in Irak.
11 juni	Wilders, Eurlings en Eerdmans	Saoedisch geld en terroristische activiteiten.
18 juni	Hamer en Dijsselbloem	'Extreem rechts' en vmbo-scholen.
18 juni	Wilders	Beoogde voorzitter van de AEL, Mohammed Cheppih.
18 juni	Wilders	Nadere gegevens betreffende de beoogde voorzitter van de AEL-Nederland, Mohammed Cheppih.
18 juni	Eerdmans	Organisatie Al-waqf Al-islami die in Eindhoven opleidingen verzorgt tot strijder in de heilige oorlog.
18 juni	Wilders	Onderzoek naar een mogelijke tijdelijke sluiting van de Al-Fourqaan moskee in Eindhoven.
19 juni	Van den Brink en Eerdmans	Mogelijke nauwere samenwerking in de strijd tegen illegale immigratie en terrorisme.
In behandeling.	Schreijer-Pierik, Van Haersma Buma, Mosterd, Terpsra en Eerdmans	Mogelijke stopzetting van vergevorderd onderzoek naar dierenactivisten.
In behandeling.	Dijsselbloem, Van Heemst en Van Dam	Mogelijke aanslag op de islamitische basisschool Tariq Ibnoe Ziyad te Eindhoven.

Bijlage C Moties en toezeggingen

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Vernietiging van gegevens door de AIVD op basis van een nieuwe archiefselectielijst (basissetiedocument)	TK 1996-1997, 22 036, nr. 13 TK 1999-2000, 22 036, nr. 15.	Het nieuwe basissetiedocument (BSD) is in concept gereed. Het formele vaststellingstraject van de lijst is inmiddels in gang gezet. Zo is het document pasgeleden voorgelegd aan de Raad voor Cultuur. Uiteindelijk stellen uw ambtsgenoot van OC&W en u het BSD vast. De AIVD zal pas na de formele vaststelling van de selectielijst daadwerkelijk overgaan tot vernietiging van die archiefbescheiden die voor vernietiging in aanmerking komen.
Veiligheidsonderzoeken m.b.t. leden van de rechterlijke macht. De minister van Justitie zal mede namens de minister van BZK worden gevraagd de Tweede Kamer omtrent zijn visie terzake te informeren. De minister van BZK zal de Kamer in het voorjaar schriftelijk informeren over de mogelijkheden en de wenselijkheid van veiligheidsonderzoeken naar de zittende magistratuur.	TK 2000-2001, 27 186, nr. 2, p. 10.	Tussen het ministerie van Justitie en de AIVD gaat opnieuw ambtelijk overleg plaatsvinden over de uitvoering van deze toezegging. Een eerder voorstel van Justitie is van principieel commentaar voorzien. Dit heeft aanleiding gegeven tot nader overleg binnen Justitie.
Drie jaar na inwerkingtreding nieuwe Wiv wordt de commissie van toezicht geëvalueerd.	Plenair debat nieuwe Wiv op 28 juni 2001, Handelingen TK 93-5839.	Wordt t.z.t. in behandeling genomen.
Met OCW wordt nagegaan of de 75 jaar termijn in artikel 15 Archiefwet 1995 kan worden verkort tot 50 jaar (betreft overbrenging archiefbescheiden). De Kamer wordt geïnformeerd over de uitkomst.	Plenair debat nieuwe Wiv op 28 juni 2001, Handelingen TK 93-5855.	In behandeling.

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
		In behandeling.
De minister BZK zal de vaste cie BZK vergelijkende gegevens verstrekken over de omvang van buitenlandse veiligheids-Diensten, in het licht van een algemene gedachtewisseling over de positie van de AIVD in de Nederlandse samenleving.	AO Jaarverslagen BVD en AIVD 2001 en rekrutering in Nederland voor de jihad d.d. 1 december 2002, blz. 11-12.	In behandeling.
		In behandeling.
De minister BZK heeft de vaste cie BZK uitgenodigd voor werkbezoek aan de AIVD.	AO Jaarverslagen BVD en AIVD 2001 en rekrutering in Nederland voor de jihad d.d. 1 december 2002, blz. 15.	In behandeling.
De minister BZK zal bezien hoe de financieringsstromen binnen het islamitisch onderwijs in beeld gebracht kunnen worden.	AO Jaarverslagen BVD en AIVD 2001 en rekrutering in Nederland voor de jihad d.d. 1 december 2002, blz. 15.	In behandeling.
De minister BZK zal bezien hoe hij de Kamer geobjectieerde informatie over de financiering van moskeeën zou kunnen doen toekomen.	AO Jaarverslagen BVD en AIVD 2001 en rekrutering in Nederland voor de jihad d.d. 1 december 2002, blz. 15	In behandeling.

Bijlage D Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

De commissie ontving in de verslagperiode schriftelijk de volgende informatie.

Datum	Onderwerp
25 juni	

Bijlage E Klachten via de Nationale Ombudsman

Een klacht van de heer over het feit dat hij ten onrechte wordt afgeluisterd, is in behandeling.

Bijlage F Ambtsberichten

09-04-2003	Bericht aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken inzake
11-04-2003	Bericht aan de LOvJ inzake
16-04-2003	Bericht aan het ministerie van Economische Zaken over
18-04-2003	Bericht aan het ministerie van Financiën over
18-04-2003	Bericht aan het ministerie van Financiën over
18-04-2003	Bericht aan het ministerie van Financiën over
28-04-2003	Bericht aan het ministerie van Economische Zaken over
01-05-2003	Aanvullend bericht aan de LOvJ inzake
01-05-2003	Bericht aan het ministerie van Financiën over
16-05-2003	Bericht aan het ministerie van Economische Zaken over
20-05-2003	Bericht aan het ministerie van Financiën over
27-05-2003	Bericht aan de LOvJ inzake
28-05-2003	Bericht aan het ministerie van Buitenlandse Zaken inzake
19-06-2003	Bericht aan het ministerie van Financiën over
19-06-2003	Bericht aan het ministerie van Financiën over
19-06-2003	Bericht aan het ministerie van Economische Zaken over
19-06-2003	Bericht aan het ministerie van Economische Zaken over
23-06-2003	Bericht aan het ministerie van Financiën over
24-06-2003	Bericht aan het ministerie van Economische Zaken over